

22.08.2017

Asia/6

§ 18

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnan lausunto kaupunginhallitukselle valtuutettu Yrjö Hakasen ym. talousarvioaloitteesta koskien kirjasto- ja kulttuuritoimea

HEL 2017-003241 T 00 00 03

Lausunto

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antoi asiasta seuraavan lausunnon:

Hyväksyessään kaupungin talousarvion vuodelle 2015 kokouksessaan 12.11.2014 Helsingin kaupunginvaltuusto totesi:

”Keskustakirjastohankkeen toteutuessa, vähintään puolet käyttötalouden toimintamenojen nousupaineesta katetaan kirjastotoimen toimintamenojen sisältä tai uusilla kirjastotoimen ulkopuolisilla tulolähteillä. Käyttötalouden kulujen nousun estämiseksi etsitään ulkoisia rahoituskanavia ja pyritään muodostamaan keskustakirjastosta hallintomalliltaan säätiö, mikäli perusteltua. Samalla tavoitteeksi asetetaan, että kumppanuuksien ja kaupallisten toimijoiden avulla lisätään vuotuisia tuloja”.

Kokouksessaan 28.1.2015 kaupunginvaltuusto hyväksyi valtuustopöytäkirjan: 'Kun valtuusto hyväksyy keskustakirjastosuunnitelman, valtuusto samalla edellyttää, että selvitetään miten kaupungin kirjastotoimi voidaan järjestää niin, että keskustakirjaston rakentamisen myötä lähikirjastoverkkoa ei supisteta ja niille taataan riittävät henkilöstöresurssit, jotta kirjasto säilyy jatkossakin helposti saavutettavana lähipalveluna.'

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että on erittäin merkittävä haaste säilyttää nykyinen kirjastoverkko ja kattaa samaan aikaan vähintään puolet keskustakirjaston aiheuttamasta käyttömenojen lisäyksestä kirjaston / toimialan omien käyttömenojen sisältä. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää tärkeänä, että rakentamispäätöksen yhteydessä ilmaisusta ajatuksesta, että keskustakirjasto ei ole toteutettavissa nykyisten kirjastopalvelujen resurssien sisällä.

Nykyisten kirjastojen palvelujen kysyntää lisää myös kasvava väestö ja kaupunkirakenteen tiivistyminen. Helsingin kirjastoverkko on nykyisellään varsin riittävä. Helsingin kirjastoverkon riittävyyttä tulee kuitenkin tarkastella täydennysrakentamisen myötä ja uusilla asuinalueilla, jotta myös uusilla helsinkiläisillä on mahdollisuus kirjastoon kohtuullisen välimatkan päässä. Uusien kirjastoyksiköiden rakentaminen edellyttää huomattavan suurta väestöpohjaa ja merkittävää lapsimäärää alueella sekä etäisyyttä muista kirjastopisteistä. Edellinen kulttuuri- ja kirjasto-

22.08.2017

lautakunta piti tärkeänä (esim. lausunto kaupungin talonrakennusohjelmasta 2017-26, 22.3.2016) pysyvien palvelujen saamista ennen kaikkea Mellunmäkeen. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta yhtyy tähän näkemykseen.

Aineistomäärärahatavoite on 5,25 euroa asukasta kohti. Väestön lisääntyminen aiheuttaa siis paineita tämän määrärahan lisäämiseen.

Kirjastossa kuten toimialalla yleensäkin varaudutaan tuottamaan kaikki uudet tilaratkaisut soveltaen laajalle yhteistyölle perustuvaa toimintakonseptia, josta esimerkkinä on Maunula-talon malli.

Jo ennen keskustakirjaston avaamista kirjaston käyttömenoja ovat 2016 alkaen kasvattaneet remontoituna avattu Töölön kirjasto sekä Maunulan kirjaston uudisrakennus, joihin ei saatu raamilisäystä. Laajasalon kirjasto siirtyy kauppakeskukseen nykyistä kalliimpiin tiloihin vuonna 2018, koska nykyiset tilat puretaan. Herttoniemen kirjastoa suunnitellaan siirrettäväksi tiloihin, joiden vuokrataso on korkeampi kuin nykytilojen.

Kaupunginkirjasto hakee 24.11.2014 valtuustolausuman edellyttämää tehokkuutta sekä sisäisin muutoksin että yhteistyöllä muiden kirjastojen kanssa. Työprosessien ja logistiikan uudelleenjärjestely on pitkällä. Tavoite on kehittää järjestelmät huippukuntoon keskustakirjaston valmistumiseen mennessä, joskin sitä hidastavat kirjastosta riippumattomat järjestelmien yhteensopivuusongelmat.

Kirjasto varautuu myös hoitamaan keskustakirjaston henkilöstötarpeen nykyisellä henkilöstöllään ja mahdollisilla ulkoa ostetuilla lisäpalveluilla. Edellä mainittujen työprosessien rationalisoinnilla tavoitellaan vähintään 30 henkilötyövuoden vapauttamista rutiinityöstä sekä keskustakirjaston tarpeisiin että sisältötyöhön muissa kirjastoissa mm. lasten ja nuorten parissa.

Tulojen lisääminen kumppanuuksien ja kaupallisten toimijoiden avulla on keskustakirjaston osalta konkretisoitumassa. Uudisrakennuksen korkean lähtövuokratason takia kumppanuuksista saadaan ensi sijassa vuokratulojen jakajia, ei ylimääräistä tuottoa.

Lisäksi kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että valtuustolausumassa edellytetty keskustakirjaston säätiöittämisselvitys ei tuottanut uusia ratkaisuja tulonmuodostukseen eikä muitakaan etuja. Uusi toimialamalli tarjoaa aiempaa paremmat mahdollisuudet selvittää ulkopuolisia rahoituslähteitä kirjastopalveluille kuten muillekin toimialan palveluille sekä yksityisten että yleishyödyllisten rahoittajien piiristä.

22.08.2017

Osallistava budjetointi on toimialalla käytössä useissa yhteyksissä. Kirjasto on soveltanut sitä 2015 alkaen mm. aineistovalintaan. Vuosina 2017 ja 2018 käyttäjät pääsevät vaikuttamaan keskustakirjaston aineistoon.

Alueellisten kulttuuritalojen työn uudistamista suunnitellaan työryhmässä, joka aloittaa työnsä syksyllä 2017. Sen asialistalla on myös osallistuvan budjetoinnin soveltaminen aluetalojen toimintaan. Yhtenä mallina tässäkin käytetään Maunula-taloa.

Kaupungin uusien taide- ja kulttuuriavustusten periaatteiden mukaisesti erillisiä taiteilija-apurahoja ei enää ole. Sen sijaan taiteilijat voivat hakea henkilökohtaisia tukia siinä, missä järjestöt ja instituutiotkin. Uudet avustusperiaatteet mahdollistavat aiempaa merkittävästikin suuremmat määrät yksittäisille taiteilijoille myönnettyjä avustuksia. Tämä riippuu pitkälti siitä, kuinka paljon ja kuinka hyvin perusteltuja hakemuksia taiteilijakunta jatkossa lähettää. Viestintää muutoksesta on tehty taiteilijajärjestöjen kautta aktiivisesti. Kulttuuri- ja kirjastolautakunta painotti tätä asiaa 13.12.2016 hyväksyessään uudet avustusperiaatteet.

Kaupungin residenssitoimintaa ei olla supistamassa. Kulttuuri- ja kirjastolautakunnan kevään 2017 päätösten mukaisesti Eläintarhan huvilan mahdollisen uuden hallintomallinkin taustalla on periaatepäätös siitä, ettei Helsingin kokonaistarjonta vähene.

Käsittely

Vastaehdotus:

Mari Holopainen: Lisätään kohtaan 6: Helsingin kirjastoverkon riittävyyttä tulee kuitenkin tarkastella täydennysrakentamisen myötä ja uusilla asuinalueilla, jotta myös uusilla helsinkiläisillä on mahdollisuus kirjastoon kohtuullisen välimatkan päässä.

Kannattaja: Sami Muttilainen

Lautakunta hyväksyi vastaehdotuksen yksimielisesti.

Esittelijä

kulttuurin ja vapaa-ajan toimialajohtaja
Tommi Laitio

Lisätiedot

Tuula Haavisto, kulttuurijohtaja, puhelin: 310 85500
tuula.haavisto(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Allekirjoitettu Hakanen Yrjö ym. talousarvioaloite kvsto 15.3.2017 asia 17
- 2 Hakanen Yrjö ym. talousarvioaloite kvsto 15.3.2017 asia 17

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Lausuntoehdotus

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta antaa asiasta seuraavan lausunnon:

Hyväksyessään kaupungin talousarvion vuodelle 2015 kokouksessaan 12.11.2014 Helsingin kaupunginvaltuusto totesi:

”Keskustakirjastohankkeen toteutuessa, vähintään puolet käyttötalouden toimintamenojen nousupaineesta katetaan kirjastotoimen toimintamenojen sisältä tai uusilla kirjastotoimen ulkopuolisilla tulolähteillä. Käyttötalouden kulujen nousun estämiseksi etsitään ulkoisia rahoituskanavia ja pyritään muodostamaan keskustakirjastosta hallintomalliltaan säätiö, mikäli perusteltua. Samalla tavoitteeksi asetetaan, että kumppanuuksien ja kaupallisten toimijoiden avulla lisätään vuotuisia tuloja”.

Kokouksessaan 28.1.2015 kaupunginvaltuusto hyväksyi valtuustopöytäkirjassa: 'Kun valtuusto hyväksyy keskustakirjastosuunnitelman, valtuusto samalla edellyttää, että selvitetään miten kaupungin kirjastotoimi voidaan järjestää niin, että keskustakirjaston rakentamisen myötä lähikirjastoverkkoa ei supisteta ja niille taataan riittävät henkilöstöresurssit, jotta kirjasto säilyy jatkossakin helposti saavutettavana lähipalveluna.'

Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että on erittäin merkittävä haaste säilyttää nykyinen kirjastoverkko ja kattaa samaan aikaan vähintään puolet keskustakirjaston aiheuttamasta käyttömenojen lisäyksestä kirjaston / toimialan omien käyttömenojen sisältä. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta pitää tärkeänä, että rakentamispäätöksen yhteydessä ilmaisusta ajatuksesta, että keskustakirjasto ei ole toteutettavissa nykyisten kirjastopalvelujen resurssien sisällä.

Nykyisten kirjastojen palvelujen kysyntää lisää myös kasvava väestö ja kaupunkirakenteen tiivistyminen. Helsingin kirjastoverkko on nykyisellään varsin riittävä. Uusien kirjastoyksiköiden rakentaminen edellyttää huomattavan suurta väestöpohjaa ja merkittävää lapsimäärää alueella sekä etäisyyttä muista kirjastopisteistä. Edellinen kulttuuri- ja kirjastolautakunta piti tärkeänä (esim. lausunto kaupungin talonrakennusohjelmasta 2017-26, 22.3.2016) pysyvien palvelujen saamista ennen kaikkea Mellunmäkeen. Kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta yhtyy tähän näkemykseen.

Aineistomäärärahatavoite on 5,25 euroa asukasta kohti. Väestön lisääntyminen aiheuttaa siis paineita tämän määrärahan lisäämiseen.

22.08.2017

Kirjastossa kuten toimialalla yleensäkin varaudutaan tuottamaan kaikki uudet tilaratkaisut soveltaen laajalle yhteistyölle perustuvaa toimintakonseptia, josta esimerkkinä on Maunula-talon malli.

Jo ennen keskustakirjaston avaamista kirjaston käyttömenot ovat 2016 alkaen kasvattaneet remontoituna avattu Töölön kirjasto sekä Maunulan kirjaston uudisrakennus, joihin ei saatu raamillisäystä. Laajasalon kirjasto siirtyy kauppakeskukseen nykyistä kalliimpiin tiloihin vuonna 2018, koska nykyiset tilat puretaan. Herttoniemen kirjastoa suunnitellaan siirrettäväksi tiloihin, joiden vuokrataso on korkeampi kuin nykytilojen.

Kaupunginkirjasto hakee 24.11.2014 valtuustolausuman edellyttämää tehokkuutta sekä sisäisin muutoksin että yhteistyöllä muiden kirjastojen kanssa. Työprosessien ja logistiikan uudelleenjärjestely on pitkällä. Tavoite on kehittää järjestelmät huippukuntoon keskustakirjaston valmistumiseen mennessä, joskin sitä hidastavat kirjastosta riippumattomat järjestelmien yhteensopivuusongelmat.

Kirjasto varautuu myös hoitamaan keskustakirjaston henkilöstötarpeen nykyisellä henkilöstöllään ja mahdollisilla ulkoa ostetuilla lisäpalveluilla. Edellä mainittujen työprosessien rationalisoinnilla tavoitellaan vähintään 30 henkilötyövuoden vapauttamista rutiinistyöstä sekä keskustakirjaston tarpeisiin että sisältötyöhön muissa kirjastoissa mm. lasten ja nuorten parissa.

Tulojen lisääminen kumppanuuksien ja kaupallisten toimijoiden avulla on keskustakirjaston osalta konkretisoitumassa. Uudisrakennuksen korkean lähtövuokratason takia kumppanuuksista saadaan ensi sijassa vuokratulojen jakajia, ei ylimääräistä tuottoa.

Lisäksi kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunta toteaa, että valtuustolausumassa edellytetty keskustakirjaston säätiöittämisselvitys ei tuottanut uusia ratkaisuja tulonmuodostukseen eikä muitakaan etuja. Uusi toimialamalli tarjoaa aiempaa paremmat mahdollisuudet selvittää ulkopuolisia rahoituslähteitä kirjastopalveluille kuten muillekin toimialan palveluille sekä yksityisten että yleishyödyllisten rahoittajien piiristä.

Osallistava budjetointi on toimialalla käytössä useissa yhteyksissä. Kirjasto on soveltanut sitä 2015 alkaen mm. aineistovalintaan. Vuosina 2017 ja 2018 käyttäjät pääsevät vaikuttamaan keskustakirjaston aineistoon.

Alueellisten kulttuuritalojen työn uudistamista suunnitellaan työryhmässä, joka aloittaa työnsä syksyllä 2017. Sen asialistalla on myös osallistuvan budjetoinnin soveltaminen aluetalojen toimintaan. Yhtenä mallina tässäkin käytetään Maunula-taloa.

22.08.2017

Kaupungin uusien taide- ja kulttuuriavustusten periaatteiden mukaisesti erillisiä taiteilija-apurahoja ei enää ole. Sen sijaan taiteilijat voivat hakea henkilökohtaisia tukia siinä, missä järjestöt ja instituutiotkin. Uudet avustusperiaatteet mahdollistavat aiempaa merkittävästikin suuremmat määrät yksittäisille taiteilijoille myönnettyjä avustuksia. Tämä riippuu pitkälti siitä, kuinka paljon ja kuinka hyvin perusteltuja hakemuksia taiteilijakunta jatkossa lähettää. Viestintää muutoksesta on tehty taiteilijajärjestöjen kautta aktiivisesti. Kulttuuri- ja kirjastolautakunta painotti tätä asiaa 13.12.2016 hyväksyessään uudet avustusperiaatteet.

Kaupungin residenssitoimintaa ei olla supistamassa. Kulttuuri- ja kirjastolautakunnan kevään 2017 päätösten mukaisesti Eläintarhan huvilan mahdollisen uuden hallintomallinkin taustalla on periaatepäätös siitä, ettei Helsingin kokonaistarjonta vähene.

Esittelijän perustelut

Kaupunginkanslia on pyytänyt 30.08.2017 mennessä kulttuuri- ja vapaa-aikalautakunnalta lausuntoa kaupunginhallitukselle valtuutettu Yrjö Hakasen ja kahdeksan muun valtuutetun allekirjoittamasta talousarvioaloitteesta (Kvsto 15.3.2017) kirjasto- ja kulttuurimäärärahojen nostamiseksi.

Talousarvioaloitteesta ei ole pyydetty lausuntoa muilta lautakunnilta.

Aloitteessa todetaan: ”Keskustakirjaston valmistuessa uhkaa lähikirjastoja palvelujen heikentyminen, ellei kaupunginkirjaston määrärahojen tasoa nosteta. Lähikirjastojen riittävien henkilöstö- ja muiden resurssien turvaamiseksi tarvitaan lisää määrärahoja.

Uusien alueiden rakentaminen nostaa lisäksi tarpeita laajentaa lähikirjastojen verkostoa tulevina vuosina, esimerkiksi Kalasatamaan, Kuninkaantammeen ja Mellunmäkeen. Lisäksi Jätkäsaaren ja Myllypuron palveluja on laajennettava niin, että alueille saadaan kunnolliset lähikirjastot.

Keskustakirjaston valmistuessa kaupunginkirjaston vuokratulot kasvavat merkittävästi. Pienemmässä määrin kuluja on jo lisännyt Maunulatalon valmistuminen. Tämä tulee ottaa huomioon niin, että kaupunginkirjaston saa vuokratuluihin tilamäärän kasvua vastaavan lisäyksen niin, että yhtään lähikirjastoa ei lopeteta.

Lisäksi esitämme, että kaupunginkirjastoon palkataan lisää henkilökuntaa, lisätään aineistohankintoja ja kehitetään yhteistyötä kansalaisjärjestöjen kanssa muun muassa kirjastotilojen käytössä. Asukkaiden osallistumiseen ja osallistuvaan budjetointiin nojaava Maunulan toimintamalli on syytä laajentaa muuallekin.

22.08.2017

Esitämme kaupunginkirjastolle lisää 1 miljoona euroa 2018 budjetin raamiin ja taloussuunnitelmassa 1 miljoona euroa vuosille 2018–2020.

Samalla ehdotamme osallistuvan budjetoinnin kokeilua kulttuuriasiainkeskuksessa mm. alueellisilla kulttuuritaloilla ja lisäresursseja asukaslähtöiseen osallistuvaan kulttuurityöhön. Esitämme, että nostetaan kaupungin taiteilija-apurahan saajien määrä nykyisestä noin 60 taiteilijasta sataan. Lisäksi ehdotamme taiteilijaresidenttitoiminnan jatkamista.

Näihin ja muihin kulttuuritoimen määrärahoihin esitämme yhteensä 1 miljoonan euron lisäystä 2018 budjetin raamiin ja kullekin vuodelle taloussuunnitelmassa 2018–2020.”

Esittelijä

toimialajohtaja
Tommi Laitio

Lisätiedot

Tuula Haavisto, kulttuurijohtaja, puhelin: 310 85500
tuula.haavisto(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Allekirjoitettu Hakanen Yrjö ym. talousarvioaloite kvsto 15.3.2017 asia 17
- 2 Hakanen Yrjö ym. talousarvioaloite kvsto 15.3.2017 asia 17

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano